

Tegning: Marvin Halleraker

Fremmede makter har flyttet inn

Det er lett å være etterpåklok. Men det er bedre enn ikke å være klok i det hele tatt.

A | Kommentar

Andreas Slettholm
Kommentator

«Ola og Ivan er venner», skrev Aftenpostens Moskva-korrespondent i 2005.

Det var det året Jonas Gahr Støre (Ap) ble utenriksminister. Hans russiske kollega Sergej Lavrov spøkte senere med at han møtte Støre oftere enn sin egen kone. I 2008 kom avtalen om delelinjen for Barentshavet. Den ga grunnlag for olje- og gassutvinningen som foregår nå. Samarbeidet om fiskeri ble forbedret. I 2013 ble Støre og Lavrov æresdoktorer ved Universitetet i Tromsø sammen. Den farlige bjørnen i øst var blitt en jovial og hyggelig bamsekar.

Optimisme. 2000-tallet var en optimistisk periode i forholdet til Russland. Ikke bare i Norge, for så vidt. Nato-Russland-rådet, opprettet i 2002, ga et strategisk partnerskap med russerne. Vesten og Russland sto sammen i den såkalte kampen mot terror. Putin mumlet angivelig om russisk Nato-medlemskap. Og ville styrke FN's posisjon.

Samtidig var det også den gang klart at Russland fortsatt var en geopolitisk motpol til Vesten. Landet er ikke, og har aldri vært, noe liberalt demokrati. Imperieførståelsen lå og slumret i bakgrunnen.

Men noe av ideen er at handel, samarbeid og åpenhet kan bidra til bedre rela-

sjoner og en mindre spent sikkerhetspolitisk situasjon. I mange tilfeller stemmer det også. EU er et ganske vellykket eksempel, om enn med mangler.

Det ville være både uklokt og risikabelt å slenge igjen døren da Russland banket på. Problemet er bare at Norge også lot verdisakene ligge fremme.

Naivt – i ettertid. Tirsdag fortalte Aftenposten historien om det russiske oljeselskapet Rosnefts aktivitet i Norge. Selskapet med nær tilknytning til Kreml ble invitert inn i til å gjøre seismiske undersøkelser på havbunnen. De fikk tilgang til svært sensitive data om havbunnen.

Det fremstår fryktelig naivt i ettertid. Oljeministeren mener riktignok at seismikkdata har så lav oppløsning at det ikke er så farlig. Men det kan nok være nyttig for russerne likevel.

Og dette er ikke den eneste informasjonsinnhentingen russiske myndigheter har gjort. Siden i sommer har ni russiske «forskningsskip» kjørt fritt rundt i Nordsjøen og passert gassrørledninger. Dronene som er observert rundt norske oljeinstallasjoner, kan vel også tenkes å være russiske.

Det er skremmende å forestille seg den samlede etterretningsinformasjonen Russland antagelig har om norsk sokkel. Mye ville de nok kunne skaffet seg uansett. Men det hadde gått an å gjøre det vanskeligere.

Også andre lands dilemma. Optimismen om Russland fikk råde altfor lenge. Også det er lett å se i ettertid.

Putin holdt en skremmende tale allerede i 2007. Og invaderte Georgia i 2008. Men synet på Georgia som «Russlands bakgård» gjorde at det antagelig ikke fikk de geopolitiske implikasjonene det burde ha fått. Lærte Russland da at det internasjonale samfunnet lar dem slippe?

Året etter brukte Russland energivåpenet mot Europa. Kreml stengte av gassen i tre uker. Først og fremst for å straffe

Ukraina i forhandlinger av prisen. Men også millioner av mennesker lenger vest i Europa ble rammet. Det fikk ingen konsekvenser for prosjektet som skulle frakte russisk gass direkte gjennom Østersjøen til Tyskland. I 2011 ble rørledningen Nord Stream åpnet.

Først etter annekteringen av Krim i 2014 endret stemningen seg. Da ble det helt klart for Vesten at Russland var en aggressiv stormakt som ikke brydde seg om folkeretten.

Men mesteparten av Rosnefts aktivitet i Norge har skjedd etter at Russland ble underlagt sanksjoner. Den sikkerhetspolitiske risikoen har selsvagt vært vurdert. Men det betyr ikke at den har vært vurdert riktig.

Myndighetene bakpå. Gradvis har tonen blitt strengere og politikken strammere når det gjelder Russland som trussel mot nasjonal sikkerhet. Endringen er kommet fordi Russland og verdenssituasjonen har endret seg til det verre.

Men det fremstår likevel som om norske myndigheter har vært bakpå.

Først helt nylig ble olje- og gassektoren, inkludert rørene i Nordsjøen, utpekt som grunnleggende nasjonale funksjoner i sikkerhetsloven.

Det er ikke mer enn halvannet år siden Bergen Engines-saken. En viktig forsvarsprodusent lå an til å bli oppkjøpt av russerne med nære forbindelser til Kreml.

Først på torsdag strammet regjeringen inn kontrollen av russiske fiskefartøyer. Det er vanskelig å skjønne hvorfor det ikke har skjedd før.

Forståelig, men naivt. Slik kan man kanskje karakterisere tilnærmingen til Russland frem til 24. februar i år. Etter den datoen kan man ikke ha mye forståelse for nøling i den sikkerhetspolitiske tilnærmingen til Russland.

For Ola og Ivan er ikke lenger venner og har ikke vært det på lenge. Det har tatt vel lang tid for Ola å skjønne hva det innebærer.